

Matanət YAQUBQIZI

Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent

AMEA Folklor İnstitutu

e-mail: matanatyaqubqizi@gmail.com

<https://doi.org/10.59849/2309-7922.2024.2.29>

RİTMİN SİMVOLU NAĞARA

Xülasə

Tarixən döyüş meydanına çağırışı təmsil edən nağaranın (təbilin) yalnız bir üzü görünürdü. Əslində isə üzərinə dəri çəkilməmiş sadə görünüşlü bu musiqi aləti dərin simvolik mənə ifadə edən qeyri-adi bir zərb alətidir. Qədim insanlar bu zərb alətindən rituallarda, dini mərasimlərdə istifadə etmişlər. Əski insanın düşüncə tərzinə görə nağara yerlə göy arasında rabitə yaradır, insanın ürək döyüntüsünü simvolizə edir. Nağara üzünə niqab örtmüş bir Günəşə bənzəyir. Bu niqabı Günəşin (nağaranın; üst dairəsi Günəşi simvollaşdırır) üzündən götürüb onun əsl sehrini, sirr dolu dünyasını insanlara açıb göstərən Natiq Şirinov oldu. Aşıq Şəmşir, Aşıq Şirin və Aşıq İdrisin nəslindən olan Natiq Şirinov Azərbaycan nağarasını bütün sehri ilə, sirləri ilə dünyaya tanıtdı. N.Şirinova görə nağara Azərbaycan musiqisinin indiyədək bizə məlum olmayan ritminin simvoludur. Dünya musiqilərini mənimsəyən, onun sirlərini öyrənən Natiq Şirinov ilk dəfə olaraq Azərbaycan və dünya musiqisini sintez edərək bu musiqilərin qovşağında əsl sənət əsəri – *Azərbaycan ritmini* yaratmışdır.

Açar sözlər: sirr, Günəş, simvol, ritm, sintez

Matanət YAGUBGIZI

SYMBOL OF RHYTHM – DRUM

Summary

Historically, only one side of the drum (tambourine) was visible, which represented the call to battle. In fact, this simple-looking musical instrument with leather trim is an unusual percussion instrument with a deep symbolic meaning. Ancient people used this percussion instrument in rituals and religious ceremonies. According to the elder, the drum creates a connection between the earth and the sky, and symbolizes the beating of the human heart. The drum looks like the Sun with a niqab on its face. It was Natig Shirinov who removed this niqab (drum; its upper circle symbolizes the Sun) from the face of the Sun and revealed to people its true magic, its mysterious world. Natig Shirinov, a descendant of Ashik Shamshir, Ashik Shirin and Ashik Idris, introduced the Azerbaijani drum with all its magic and secrets to the world. According to N. Shirinov, the drum is a symbol of the rhythm of Azerbaijani music, which is still unknown to us. Natig Shirinov, who mastered world music and learned its secrets, was the first to synthesize

Azerbaijani and world music and created a real work of art at the junction of these musical works - the Azerbaijani rhythm.

Key words: mystery, Sun, symbol, rhythm, synthesis.

Матанат ЯГУБГЫЗЫ

СИМВОЛ РИТМА – БАРАБАН

Резюме

Исторически, была видна только одна сторона барабана (тамбурина), которая представляла призыв к битве. На самом деле, этот простой на вид музыкальный инструмент с кожаной отделкой является необычным ударным инструментом с глубоким символическим значением. Древние люди использовали этот ударный инструмент в ритуалах и религиозных церемониях. По словам старейшины, барабан создает связь между землей и небом и символизирует биение человеческого сердца. Барабан похож на Солнце с никабом на его лице. Именно Натиг Ширинов снял этот никаб (барабан; его верхний круг символизирует Солнце) с лица Солнца и открыл людям его истинную магию, его таинственный мир. Натиг Ширинов, потомок Ашика Шамшира, Ашика Ширина и Ашика Идриса, представил миру азербайджанский барабан со всей его магией и тайнами. По словам Н. Ширинова, барабан является символом ритма азербайджанской музыки, который до сих пор неизвестен нам. Натиг Ширинов, освоивший мировую музыку и познавший ее секреты, первым синтезировал азербайджанскую и мировую музыку и создал на стыке этих музыкальных произведений настоящее произведение искусства – Азербайджанский ритм.

Ключевые слова: тайна, Солнце, символ, ритм, синтез

Nağaranın¹ (təbil, dəf, davul, baraban və s., o cümlədən digər zərb alətlərinin) tarixi çox qədimdir. Bu alət bir çox dünya xalqlarında mövcud olmuşdur. Bu alətin müxtəlif növləri bizim dövrümüzə qədər gəlib çatmışdır ki, bu da onu sübut edir ki, nağaranın tarixi çox qədimlərə gedib çıxır.

Azərbaycanın qədim insan məskənlərindən olan on-on iki min il əvvəllərə aid edilən Qobustanda Qaval daşı adlanan bir qaya parçası vardır ki, bu qayanı daşla döyüldükdə qavalın ritminə uyğun səslər alınır. Bu gün də həmin qaya parçası qaval daşı kimi zərb aləti hesab edilir.

Etnoqrafik mənbələrə əsaslanıb onu deyə bilərik ki, ibtidai musiqi alətləri sümükdən hazırlanmışdır ki, bu alətlərin içərisinə nağara da daxildir. Ən qədim nağara nümunələrini Neolitdən Tunc dövrünə keçid mərhələsinə aid etmişlər. Neolit

¹ Nağara, əslində müxtəlif xalqlarda başqa cür adlanır. Biz bu yazıda nağaranın müxtəlif xalqlarda başqa cür adlanmasına baxmayaraq, nağara kimi qeyd etməyə üstünlük verdik.

dövrünün ən qədim nağaraları eramızdan əvvəl, təxminən 5600-cü ildən 2400-cü ilə qədər olan dövrə aid edilmişdir. Bu cür qədim nağara nümunələrinə Danimarka, İsveç, Hollandiya, Almaniya, Çexiya və Polşada rast gəlinmişdir. Bu nağaralar Yaxın Şərq nağarasına bənzər qədəh formasındadır. Bu nağara nümunələrinə Çin neolit mədəniyyətində də rast gəlinəni qeyd edilmişdir. Hətta eramızdan əvvəl VI-III əsrlər arasında mövcud olmuş Altay dağlarının Pazırık mədəniyyətində qədəhşəkilli nağaranın olması maraqlıdır (8; 9).

Tarixin ilk çağlarında Asiyada hunlar, Mesopotamiyada şumerlər tərəfindən istifadə olunan nağaranın (davulu) Avropaya XI əsrdə Osmanlı türkləri tərəfindən gətirildiyi ehtimal olunur.

Şumerlərdə, təxminən b.e. 3 min əvvəl qədim nağaraların təsvirləri vardır. İngiltərədə bir uşaq məzarında eramızdan əvvəl 2500-cü ilə aid daş nağara tapılmışdır. Ən qədim nağara təxminən e.ə. 2380-ci ildə qədim Mesopotamiyada yerləşən Ur məbədində Ay kultunun xidmətçisinin əlində qeydə alınmışdır. Yeri gəlmişkən, qeyd edək ki, tarixi mənbələrə əsaslanıb onu deyə bilərik ki, əvvəllər nağaraları Mesopotamiya, Misir, Yunanıstanda qadınlar ifa edirdilər.

Oğuz-türk dastanı “Kitabi-Dədə Qorqud”da nağaranın (davulun) adına rast gəlinir. XIII əsrə aid edilən “Dastani-Əhməd Hərami” poemasında, Xaqani, Nizami, Füzuli öz şeirlərində nağaranın (davulun) adını çəkirlər. XI əsrdə yaşamış M.Kaşğarlıya görə nağaranı (davulu) ovçular icad ediblər (7). Ov məqsədilə bir çox ovçuların iştirak etdiyi ovçuluq zamanı ovlayacaqları heyvanların istiqaməti dəyişsin deyə, səsdən əks istiqamətə yönəlsinlər deyə, nağaradan istifadə edirdilər ki, bu da sürək adlanır. Ola bilsin ki, M.Kaşğarlı sürək ovçuluğuna əsaslanıb bu qənaətə gəlmişdir.

Qədim türk xalqlarında nağara (davul) daima dövlətin, müstəqilliyin rəmzi sayılmışdır. Müharibə zamanı, başlanğıcdan ta müharibənin bitməsinə qədər xəbərdarlıq aləti kimi çıxış etmişdir. Əski dövrdə nağaradan hökmdar saraylarında yüksək nüfuz, rütbə simvolu kimi istifadə olunmuşdur. Coşqu yaradan vasitə olmaqdan savayı, həm də dəfn mərasimlərində də, ağrını, acını hiss etdirən bir vasitə olmuşdur. Məsələn, qədim Hun hökmdarı Atillanın ölümü zamanı yuğ mərasimində nağara ağrının, dərdin dilinin ifadəçisi kimi özünü göstərmişdir. Qədim türklərdə nağara siqnal vasitəsi kimi də çıxış etmişdir. Yatsı namazından sonra şəhər darvazası gəlib-gedənin üzünə bağlanardı. Keşikçilərin keşik çəkdiyi zaman onların yatmaması üçün nağaradan istifadə olunardı (12; 14). Günə bu gün də Ramazan ayında insanları yuxudan oyandırmaq məqsədilə bu ənənəni davam etdirirlər.

Bu alətdən ayrı-ayrı rituallarda, hərbi yürüzlərdə, dini mərasimlərdə insanları durğun vəziyyətdən çıxartmaq, ruhlandırmaq məqsədi üçün istifadə etmişlər. Qədim inanca görə nağaraya vurulan hər bir zərbə yerlə göy arasında rabitə yaradır. Nağara qədim insanların dünyagörüşünə görə ürək döyüntüsünü, ürək ritmlərini simvolizə edir. Nağara öz gövdəsində kosmik ağacın, qoruyucu ruhun gücünü əks etdirir.

Qədim insanların inancına görə, qeyd etdiyimiz kimi, nağara Kainatın hökm

gücünü, şaman ayinlərində gizli, sirli olan aləmi rəmzləşdirirdi. Monqol xalqının mifologiyasında nağara şaman tanrısı Dann Derhe tərəfindən yaradılmışdır. Nağara iki əks qütbün birləşməsi kimi çıxış edir: Ay – Günəş; yer – göy; kişi – qadın və s.

Bir çox xalqlarda Nağara Dünya ağacı ilə əlaqələndirilir. Buna görə də nağaralar müqəddəs ağaclardan hazırlanırdı. Əski türk inancına görə nağaranın (davulun) saxnağı müqəddəs olduğu üçün məhz Dünya ağacını simvolizə edən fıstıq və sidr ağacından hazırlanırdı. Bu ağaclar insan əli dəyməmiş, heç bir heyvanın toxunmadığı bir ağacdən hazırlanırdı. İngilis alimi Mirça Eliadenin qeyd etdiyinə görə, nağara (davul) üçün kəsiləcək budağın yerini şaman ruhlardan öyrənirdi. Yakutlarda üzərinə ildırım düşmüş ağacın seçilməsi daha doğru hesab edilirdi (11).

Hinduizm ənənələrində nağaradan Şiva Tanrısı ilə ünsiyyət vasitəsi kimi istifadə olunurdu. Hindliərə görə, nağara özü Kainatdır və onun güclü döyüntüləri mərkəzdə döyünən ürəyin nəbzidir. Qədim hindlilər Yerlə əlaqələrini simvollaşdırmaq üçün nağaranın ritmlərindən istifadə edirdilər. Ona görə onlarda belə bir deyim vardır: “nə qədər ki, nağara səsi eşidilir, yer ölməz”.

Belə bir maraqlı rəvayət söyləyirlər ki, Yaradan bütün ruhlara Yer üzündə yer verəndə birdən bərk səs eşidir. Səsin mənbəyini tapıb soruşur: – Sən kimsən? Nağara cavab verir: – Mən nağaranın ruhuyam və mən də yer üzündə yer istəyirəm. Yaradan soruşur: – Sən nə edəcəksən? Nağara cavab verir: – Mən insanlar üçün çalışacağam. Onlar nə vaxt mahnı oxumaq istəsələr, mən onlar üçün çalacağam. Mən Torpaq Ananın ürək döyüntüsüyəm. Əgər bu yer üzündə mənə də yer ayrılrsa, ahəngdarlıq yaranacaqdır. Yaradan da ruhun istəyini həyata keçirir. Həmin vaxtdan nağara bütün mahnıları müşayiət edir və musiqinin ayrılmaz hissəsinə çevrilir. Nağara ritmi mahnıların ruhlarına Yaradanla görüşməyə kömək edir. Bu ritmlər insanlara güc, cəsarət verməklə onların həyatını dəyişir.

Bir çox Amerika xalqlarında nağara Yaradanın səsini əks etdirdiyi üçün müqəddəs hesab edilmişdir.

Bu nağaralar formasına görə də müxtəlif mənə çalarları ifadə edirdi. Bizim eradan əvvəl III əsrdə həndəsi naxışlı tunc nağaralar (üzərində məişət səhnələri, totemlərin təsvirləri və s.) Cənub-Şərqi Asiyada qədim Doqşon mədəniyyətinin simvolu oldu. Həm musiqi, həm də ritual funksiyasını yerinə yetirən alət oldu. Bu nağaranın mərkəzində 12 şüalı ulduz təsvir edilmişdir. Əski inanca görə nağaranın mərkəzindəki ulduz Günəş Tanrısına sitayiş simvoludur. Nağaranın üzərindəki tüklər isə quşların totem olduğunu göstərirdi.

Bəzi tədqiqatlarda nağara üzərində təsvir olunan səhnələri “dəfn mərasimi” yaxud da “yağış yagdırmaq” üçün keçirilən mərasim kimi şərh edirlər. Hazırda Tailand və Laosda bu tip nağaralardan istifadə olunur.

Cənub-Şərqi Asiyada Homonq xalqlarının əfsanələrindən birində söylənilir ki, nağara böyük daşqınlar zamanı əcdadlarımızın həyatını xilas edib. Odur ki, ölünün məzarına qoyulan əşyalardan biri nağara idi.

Nağara Afrika xalqlarının sosial və dini həyatında mühüm rol oynayır. Ona görə də onların deyimlərində, tapmacalarında nağara mühüm yer almışdır.

Nağara Afrika xalqlarında doğumdan ölümə qədər insanı müşayiət edir. Afrikalılar nağaradan şəfa ayinlərində, məhkəmələrdə, müharibə elan olunanda, döyüş zamanı əsgərlərdə ruh yüksəkliyi yaratmaq üçün istifadə edirdilər. Əsgərlər nağara sədası altında döyüşə gedirdilər. Həmçinin ruslarda I Pyotrun vaxtında nağara (təbil) hərbi məqsədlər üçün istifadə olunurdu. Ümumiyyətlə, nağaranın bir funksiyası döyüşə çağırışı əks etdirmək idi.

Nağara müqəddəs hesab olunduğu üçün; məsələn, ali hökmdarın gücünü (kral zərb alətləri ilə xüsusi gücə malik olur), ruhlar dünyasını əks etdirdiyi üçün bu alətin istehsalı gizli rituallar, təmizlənmə ayinləri ilə müşayiət olunurdu. Nağaralar çox vaxt “müqəddəs” odun daim yandığı xüsusi otaqlarda saxlanır, yalnız xüsusi hallarda üzə çıxarılırdı. Afrikalılarda bu alət mərhum hökmdarın ruhunu simvolizə edirdi. Məğlub olan hökmdar qalib hökmdara öz nağarasını göndərirdi (15). XI əsr Türk dünyasının böyük mütəfəkkiri Yusif Balasaqunlunun “Qutadqu – bilik” kitabında göstərilir ki, hökmdar Ay-Toldını vəzirlik, möhür, bayraq, nağara (davul) və zirehlə mükafatlandırır. Nağara (davul) hədiyyə etmək ənənəsi qədim türklərin nağaraya (davula) xüsusi hörmət bəsləməsindən irəli gəlirdi. Əski türk xanları yeni təyin olunan sərkərdələrə bayraq və nağara hədiyyə edərkdilər. Nağara (davul) çalınanda hökmdarlar ayağa qalxardı.

Qədim Afrika əfsanələrinin birində deyilirdi ki, böyük nağaralara insan qurbanının qanı səpilirdi. İnanca görə o, ölüm ayağında olan insan fəryadını eşitməyincə düzgün səslənə bilməzdi. Başqa bir əfsanədə isə söylənir ki, bir qəbilə başçısı nağara düzəldən ustanı qurban verir ki, bir də nağara düzəldə bilməsin. Əski Afrika inancına görə nağaraçı öləndə ruhu nağaraya keçir. Onunla birlikdə nağara da dəfn edilərdi. Ancaq onunla birgə deyil, nağara üçün ayrılmış xüsusi qəbiristanlıqda basdırılırdı.

Qərbi Afrikada Konqo xalqlarının folklorunda nağara çalınması ilə bağlı bir tabu vardır. Bir qulun bu tabunu pozaraq nağara çalması ilə bağlı rəvayətdə deyilir ki, bir qul özbaşına, icazəsiz nağara çalır. Bunun müqabilində başının kəsilməsi ilə cəzalandırılır. Hətta onun ucbatından ailəsi də başlarının kəsilməsinə məruz qalır.

Cərrahi əməliyyat zamanı, diş çəkildə, ümumiyyətlə, bütün ağırlı proseslərdə nağara hipnotik təsir göstərən ritm yaradırdı.

Şərqi Afrika xalqlarında külək ruhları ilə əlaqə zamanı, xəstə insanlardan ruh çıxarılaraq şəfa verilməsi zamanı nağaradan istifadə olunurdu.

Elm sübut etmişdir ki, zərb alətlərində ifa etmək insanda olan gərginlikləri, mənfi enerjini aradan qaldırır, insanı ümitsizliyə qapılmaqdan qoruyur.

Çində belə bir inanc vardır ki, nağara nə qədər yüksək səslənərsə, yazda bitkilər o qədər yaxşı cücərəcəkdir. Beləliklə, nağara səsi baharın gəlişini rəmzləşdirirdi.

Yaponlarda da əski türklərdə olduğu kimi nağara siqnal vasitəsi idi. Qədimdə hər kənddə bir siqnal nağarası vardı. Yaxınlaşan təhlükə siqnalla verilərdi. Kəndlilər ildırım gurultusunu təqlid edərək quraqlıq mövsümündə yağışa səslənərdilər. Nağaranı yalnız kahindən xeyir-dua almış nağaraçılar çala bilərdilər (16).

Şamanın əsas atributu nağaradır (qaval). Şamanlarda nağara trans vəziyyətinə gəlmək üçün istifadə olunur. Şamanlara görə nağara Dünya Ağacı vasitəsilə Cənnətlə Yer arasındakı əlaqəni simvollaşdırır. Şaman bu vasitə ilə Dünya Ağacına yaxınlaşa bilir. Nağara (qaval) ritualları yerinə yetirmək üçün Yaradandan bir icazədir. Bəzən bu alət düşmən ruhlara silah məqsədilə də istifadə olunurdu. Şamanın nağarasından (qavalından) asılan zıncırovlar oxları simvollaşdırırdı. Şamanlar ruhlardan göstərişlər alırdılar. Nağara (qaval) heyvan dərisindən hazırlanırdı. Elə buna görə də ritual zamanı şaman nağaraya (qavala) dərisi keçirilmiş heyvanın adını çağırırdı (4; 5; 13).

İnsanlar tərəfindən müqəddəs rituallarda istifadə olunan nağara zaman keçdikcə sakral aləmdən ayrılaraq rəqs və musiqini müşayiət etmək üçün istifadə olunan dünyəvi alətə çevrildi.

Nağara üzərinə dəri çəkilmiş qədim musiqi alətidir. Çox maraqlı faktdır ki, Şamaxı rayonunda Nağaraxana¹ adlı bir kənd mövcuddur.

Bütün bu deyilənlərdən belə qənaətə gəlmək olar ki, nağara göründüyü qədər sadə deyilmiş. Bizə belə adı görünən bu musiqi alətinin görünüşü sadə görünə bilər, ancaq üzərinə dəri pərdə çəkilmiş bu zərb aləti sirlə dolu bir aləmdir. Filologiya elmləri doktoru Nəsim Göyüşov bir məqaləsində üst pərdəni, qabığı bir örtüyə, hicaba bənzədir. Əgər bu pərdəni qaldırsan, orada necə “ilahi bir hüdud və ehkamların” qorunub saxlandığının şahidi olarsan... Yaxud da, günəşin üzünü örtən “bulud günəşin örtüyü olduğu üçün “hicab” sayılır” (Bax: 2, s.116)

Bulud Günəşin üzündən çəkilsə, Günəşin (Nağaranın) nəhəngliyi görünəcəkdir. Məhz nağara da bu cür sirrli aləmin içində olan bir sirdir. Bu sirli aləmi Azərbaycan dinləyicisinə açan **Natiq Şirinov** oldu. Xalq artisti, neçə-neçə mötəbər ad və mükafatların sahibi Natiq Şirinov. Aşıq Şəmşir, Aşıq Şirin və Aşıq İdris nəsindən olan Natiq Şirinov istedadlı nağara ifaçısıdır. O, ilk dəfə peşəkar fəaliyyətə 24 yaşında qeyri-adi istedadla malik olan xalq artisti Alim Qasimovdan dəvət almış və peşəkar fəaliyyətə başlamış, 2001-ci ildə “Natiq Ritm Qrupu”nu² yaratmışdır. Hazırda pedaqoq, bəstəkar kimi də fəaliyyət göstərir. Saysız-hesabsız konsertlərin həm iştirakçısı, həm də solo konsertlərin ifaçısı olmuşdur.

2011-ci ildə nağara festivalı keçirmiş, həm də bu ildə Azərbaycana Qran-Pri mükafatı gətirmişdir.

Qeyd etdiyimiz kimi, Natiq Şirinov meydanda simvolik pərdəyə bürünmüş nağaranın üst pərdəsini götürüb “iç dünyasının sirrini” insanlar üçün açdı. Nağara

¹Nağaraxana – el tamaşalarımızı müşayiət edən çalğıçı dəstəsinin yerləşdiyi guşə. Xalq arasında bu yerə “təbilxana” da deyirdilər. Səfəvilər dövrü Azərbaycanda hərbi yürüşlərdə ozanların rəhbərlik etdiyi ordu çalğıçı dəstəsi də bu adı daşımışdır (3, s.152). Hal-hazırda Şamaxı rayonunun mərkəzindən şimalda, Nağaraxana yaylasının cənub-qərb yamacında kənd adıdır (10).

²Natiq Şirinov qrupun adı ilə bağlı belə deyir: Qrupun adı mənim adım deyildir. Yəni “natiq” ifaçılar olduğumuz üçün bu qrupun adını belə adlandırmışıq. Natiq sözünün mənalarından biri də “çıxış edən”, “düşünən”, “bildirən”, “yaxşı” mənasındadır. Məhz bu mənaya istinadən belə demək olar: Yaxşı ifaçılar.

deyilən bir sehrin alt qatında necə böyük bir sirr olduğunu aşkara çıxartdı. Azərbaycan nağarasını bütün sehiri ilə, sirləri ilə dünyaya tanıtdı. Buna da ancaq nağaraya olan böyük ilahi sevgi gücü və yüksək intellekt ilə nail olmaq olar. Natiq Şirinov nağaraya öz gücünü, öz sevgisini verdi. Bu insana görə nağara böyük bir elmdir. Sirlərin dərin bir elm. Nağara elminə Ağasüleyman İmanov, Qobustanda Qaval daşını mükəmməl şəkildə ifa edən nağara ifaçısı Çingiz Mehdiyev, əməkdar artist Kamran Kərimov kimi sənətkarlar da böyük töhfələr vermişlər. Lakin ilk dəfə olaraq bu elmin dərinliyi sirlərini məhz N. Şirinov öz zəhməti və nağaraya olan ilahi sevgisi ilə açdı. N. Şirinova görə nağara Azərbaycan musiqisinin indiyədək bizə məlumi olmayan ritminin simvoludur desək, bizcə, yanlışdır.

Müsahibələrinin birində etiraf edərək bildirmişdir ki, elmsiz heç nə yoxdur. Odur ki, bu insan “Nağara” elminə mükəmməl şəkildə yiyələndi. Onun sirrini, sehrini dərinləndirən öyrənə bildi.

N.Şirinova görə ritm böyük bir elmdir. Ritm insan həyatını tənzimləyən, müəyyən çərçivədə saxlayan bir vasitədir. Əgər insanlar bu ritmdən kənara çıxsalar, onda dünyanın nizamı pozular, böyük xaos yaranar. Ona görə də nağaranın ritmik səsi Kainatı düzənləyən bir vasitədir.

O, qeyd edir ki, “Ritm bəstəkarı” adının təməlini qoyan ilk insanam. Bu, Azərbaycan üçün, azərbaycanlılar üçün böyük fəxrdir. Hətta konsertlərinin birində belə bir ifadə də işlətməmişdir: “44 günə müharibəni qalibiyyətlə bitirən ölkənin ritmi məhz belə olmalıdır”.

N.Şirinov 2022-ci ildə Moskvada Hindistan konsulluğunda tabla məktəbində də dərs aldı. Azərbaycan ritmləri ilə dünya ritmlərini sintez etdi.

Dünya musiqilərini mənimsəyən, onun sirlərini öyrənən Natiq Şirinov Azərbaycan musiqisinin də dərinliyinə enib sirlərini öyrənərək ilk dəfə Azərbaycan – dünya musiqisini sintez edərək bu musiqilərin qovşağında əsl sənət əsəri – **Azərbaycan ritmini** yaratdı. Qeyri-adi istedadla malik olan bu insan nağara musiqi mühitində bir şedevr yaratdı. Azərbaycan nağarasını nəinki Azərbaycan dinləyicisinə, hətta bütün dünya dinləyicisinə tanıtdı, sevdirdi. Çoxlu fəxri fərman, diplom və mükafatlara layiq görüldü.

Nağarada yeniliyə – bir ilkə imza atan N.Şirinov qeyd edir ki, konsertdə heç vaxt məşq zamanı etdiklərimizin eynisi olmur. N.Şirinovun təbirincə desək, “eynisi olsa, deməli, sən yaradıcı deyilsən, müəllim deyilsən, məktəb deyilsən. Bu cür etməklə tarix yazmaq olmaz.” Bəli, Natiq Şirinov nağarada etdiyi yeniliklə tarix yazdı.

Natiq Şirinov bir məktəbdir. Natiq Şirinovu nağarasız, nağaranı Natiq Şirinovsuz təsəvvür etmək qeyri-mümkündür. Özü də bu barədə belə deyir: “Mən nağara çalmasam, çox yaşaya bilmərəm. Nağaraya həyat tərzi kimi baxıram. Mənim həyatımın böyük hissəsi nağaradır” (6). Odur ki, Natiq Şirinova daimi ritmik nağara dünyası arzu edək. Allah Natiq müəllimi sevib seçdiyi bu dünyadan qoparmasın. Amin!

ƏDƏBİYYAT

1. Azərbaycan dilinin izahlı lüğəti.obastan.com
2. Elmi araşdırmalar (məqalələr toplusu) 1-2, III buraxılış. Azərbaycan Milli Ensiklopediyası nəşriyyatı, Bakı-2002, səh: 116
3. Elçin Aslanov. El – oba oyunu, xalq tamaşası, Bakı, “İşıq”, 1984
4. <https://www.akademikkaynak.com/kam-saman-davulu-sembooller.html>
5. <https://www.advantour.com/rus/russia/altai/shamanism/attributes.htm>
6. <https://axar.az/news/musahibe/68903.html>
7. <http://www.anl.az/down/meqale/medeniyyet/2010/may/119080.htm>
8. https://www.channelingstudio.ru/ancient_drums.shtml
9. https://www.channelingstudio.ru/darbuka_shop.shtml
10. <https://modern.az/az/news/208514>
11. <https://drevo-info.ru/articles/4986.html>
12. <https://islamansiklopedisi.org.tr/davul>
13. <https://shbr.tr/turk-topluluklarinda-saman-davulu>
14. <https://www.karamandauyanis.com/>
15. https://teletype.in/@african_today/AfricanDrums
16. https://vk.com/wall-85875051_1333

Redaksiyaya daxilolma tarixi: İlkin variant: 17.09.2024

Son variant: 30.09.2024